

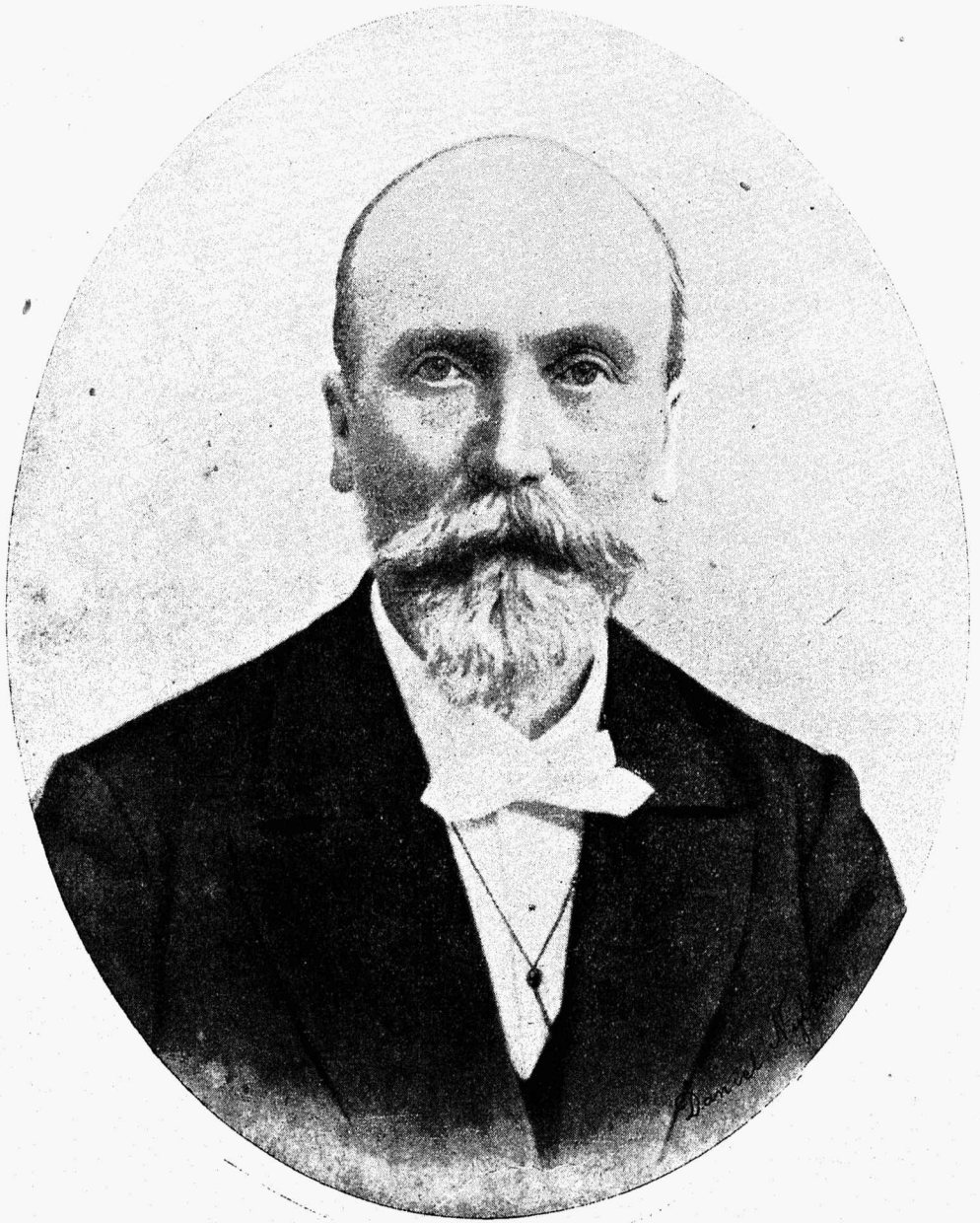
18. JUULI

1924

III AASTAKÄIK

Esivanemad.

Jakob Hurt.

VIKERKAAR

Nr. 29.

Vastutav toimetaja: Ernst Raudsepp.

1924.

Tegev toimetaja: J. Neggo-Vössokotsky.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk tän. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti ja reedeti kella 1—2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad. Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk.

Kes mind kuuleb laulevada *).

*Kes mind kuuleb laulevada,
Laulevada, laskevada:
Mõtleb laulvat lusti laulu,
Lusti laulu, rõõmu laulu,
Armulaulu mind ajavat.*

*Ei mina laula lusti laulu,
Laulan ma läbi murede,
Läbi hoolte, ohkamiste.
Suu laulab, süda muretseb,
Silmad vetta veeretavad.
Pale laseb laine'ida,
Palgeilt veereb rinnalegi,
Rinnalt veereb põlvilegi,
Põlvilt suure varba'alle,
Varba'alt murumäele.*

*Kus siis kukkus kulla tilka,
Sinna tekkis tiigikene,
Kaldus kalajärvekene,
Kalad kuldased se'essa —
Purikad, pugalad küljed,
Kiisad suured, kütidud seljad.*

*Tooge noodad, noored mehed,
Võrgud, Võnnu poisikesed!
Lähme kala püüdemaie,
Kiiska kinni võttemaie,
Angerjat hanipajusta,
Lutsu lehe tuka alt.*

*) Rahvalaul Kolga-Jaanist. J. Hurti kogust „Vana Kannel“ II.

JAKOB HURT JA EESTI VANAVARA.

Selle kuu 23. päeval täidub 85 aastat Eesti ärkamisaja tegelase ja Eesti rahvaluule suurtkogumise algataja, dr. Jakob Hurti sünnipäevast. Et meie noorsool ja kasvaval põlvel praegu enam mitte esimesejärguliseks harrastusaineks ei ole — nagu aastakümned tagasi — maal ja rahva seas ümber käia ja koguda rahva suust laule ning vanavaraaineid, ei olene mitte ükski sellest, et meie noores riigis nüüd palju muid huvisid elule on tärnanud, vaid ka sellest, et vast puudub seesugune vaimustaja, nagu J. Hurt oli, ning et rahvalaulu kogumiseks tema vast juba ükski nii palju ära on teinud, et sellele ainult vaevaga vähest lisa võib leida.

Mis rääkida tema eluloost? Kõikide meie ärkamisaja tegelaste elust teame harilikult ainult aastaarve ja mõningaid üldiseid ning igatihe kohta nendest alati korduvaid ütelsusi, et nad oma nooruses on elanud lihtsat talupojaelu, harukordadel ka koolmeisteri või muu maaparemiku perekondadest tullés, et nad on äratust saanud just lapsepõlves kuulnud rahva muinasvarast: lauludest ja lugudest. Et nad on olnud ärksa, edasipüüdva vaimuga, mis neid on viinud läbi vallakooli — linnakooli — ülikooli. Ja et nad iialgi hiljem pole suutnud kõrvust kaotada lapsepõlves kuulnud rahvaluule helisid. Niimoodi käib Kreutzwaldi, Fählmanni, Veske, nõnda ka Jakob Hurti elulugu.

Jakob Hurt sündis 19. juunil 1839. a. Võrumaal, Himmaste vallas kooliõpetaja perekonnas. Ehk küll vanemad olid vagatsejad inimesed, kes tahtsid hoida last kõigest „ilmalikust lorst“, sai see siiski muude lastega marjul käies ja „hainah olles“*) alati luule- ja muinasjutu mõjutusi. Hiljem,

1852. a. Põlva kihelkonnakoolis, kuhu Hurt haridust jätkama pääsis, olnud koolilastel kombeks õhtuti muinasjutte vesta kuningat, nõianeitsit, tuuslarit ja reheapipidest. See kõik oli tulnud kasuks poisile huvi elava hoidma rahva kunstiliste vaimuvarade vastu.

Esialgul oli isal kavatsus pojast pääle kreiskooli lõpetamist omale abilist saada, kuid andekas poiss ei jätnudki õppimist, vaid läks mõne saksasoost oma kooliülema abil edasi õppima keskkooli, mille lõpetas hiilgava tunnistusega. Vaevalt kahekümne aastasena, a. 1859 astus ta ülikooli usuteadust õppima, ehk küll tema õpingute kestel tema isiklikud huvid teda keeleteadusega ja folkloregaga**) tegutsema panid. Missuguseid raskusi tal võita tuli, et enesele õppimise ajal ülespidamist teenida, edukalt ülikooli tööd jätkata ja sellejuures mitte kustuda lasta oma kõrvalhuvidel (mis lõpuks tema elutööks välja kujunesid), seda võib imestada. Ta pidi aegaraiskavate tundide andmisega enesele raha teenima; üheks aastaks pidi ta õppimise koguni katkestama, et rahateenimise otstarbel talurahva seaduse Võru murdesse tõlkida. Nähtavasti karastasid need raskused aga niisugust iseloomu, nagu Hurtil oli, sest samal ajal oli ta juba noore teadusmehena omale tookordses Opetatud Eesti Seltsis nime võtnud mitme uurimustööga Eesti keeles ja muinasteaduses. See, ehk küll Saksa meeste ja saksavaimuline selts, nimetas oma 25-a. juubeli puhul (1863. a.) ka noort Hurti, kui tüsedat tulevikujõudu Balti teaduses, eriti tänutäheks Hurti poolt parajasti sjsseantud pidukingi, uurimuse puhul „Eesti muinasjuttude ja rahvakommete“ üle. Ülikoolis alatud keeleteadus-

*) Võru murrak; seda keelt tarvitas ta kauemat aega; isegi oma üleskutse rahvaluule korjamisele kirjutas ta Võru murdes.

**) Muinusteadus; sõnalise muinasvara teaduslik uurimine.

likud harrastused võttis Hurt hiljem, pääle oma noorpõlvse seltskonnategevuse lõpetamise Eestis, Peeterburis uuesti üles, kus ta oli sääle Eesti koguduse hingekarjaseks oma elu lõpu poolel; nii kaitses ta umbes kakskümmend aastat pääle ülikooli usuteaduskonna kandidaadina lõpetamist Helsingis keeleteaduse väitekirja: „Eesti puhtne lõppudega nimisõnad“ ja sai ka selles doktori kraadi.

Ülikooli lõpetamise järele, pääle aastate juhuslikku ekslemist ühest vähekindlast ametist teise, peatub ta Tartus keskkooliõpetajana ja muutub peatselt sääll tähtsamaks seltskonnategelaseks, kelle kätte julgesti võis usaldada tähtsamate ja kaaluvamate ülesannete läbiviimisel. Esimesel laulupeol on tema rahvuslik avamiskõne tähelepanuvääriline, kus ta ehk küll tsensuri vastu patustamata, siiski välja ütleb üht-tejst tulist mõtet, kuidas Eesti kultuurilist elu paremini järjestada; tema juure kogunesid ka tookord ühisele koosviibimisele ja mõtetevahetusele laulupiduks Tartu sõitnud Soome ja Ungari seltskonnategelased ning teadusmehed. Jällegi oli see tema, kes mõjuvalt ja tuliselt rääkida oskas Eesti rahva tulevikust ning kes avarat pilku näitas hõimuküsimuseski, millele tookord esimene alus pandi: kokkuhoidmise sobitamist ja sellest tekkivat tulu Eesti mahajäänud rahvuskonnale.

Samasse aega kuulub ka „Eesti Kirjameeste Seltsi“ asutamine (1871. a.), mille sihid juba Hurti poolt priiusepäeva kõnes Eesti rahva tulevikutööst rääkides, ära olid märgitud: Eesti mineviku vaimuvara kogumises ja emakeelse koolikirjanduse soetamises seisid need. Ja seltsi presidendiks valiti loomulikult kohe jälle tema vaimline isa — „J. Hurt, gümnaasiumi koolmeister“. Nii siis seisis ees kooliraamatute soetamine ja Eesti vanavara kogumine; lisana seltsis sellele vähema eraharusa keeleteaduslik harrastus, mis välja ulatas lihtsast koolitarbest. Kuna kooliraamatute soetamisele asusid niisugused tublid mehed, nagu C. R. Jakobson, J. Kurrik, A. Grenzstein, oli see esmalt ainult Hurt üks, kes enda korraldada võttis rahva vanavara kogumise, milles talle hiljem abiks tulid nooremad teadusmehed ja üliõpilased O. Kallas, Mihkel

Veske, M. J. Eisen (viimane on praegu meie usinam muinasteadliste kogumiste korraldaja — tööjatkaja). Selles on Hurti suurteene, et ta selle ala avas nii laialt kui üldse võimalik, ja et ta valis sellest enese jaoks ühe ala, millega ta ise täiel määral valmis jõudis saada. Sest laulud rahvasuust võisid peatselt päaletuleva kultuuri mõjul kaduma hakata, oli tarvis just seda kõige ilusamat ja hapramat päästma rutata.

Tuli tarvis veel ka luua arusaamine, kuidas rahvalaule üldse korjata võib, sest Kreutzwaldi, Neusi ja kõikide seniste kogujate üritused olid olnud siiski liig pinnapäälsed, süsteemita. Rahvalaul aga areneb, ja iga silmapilk, mis tema puhul hiljemaks jäetakse, teeb temast vanema kuju saamisele juba raskusi.

Mis tegi Hurt? Esialgul seadis ta selge kava silmi ette; see suur väärtus on igal tema ettevõttel, et ta alati kõik ühekorraga ja õieti üle vaadata ja ka jõudude kohaselt hinnata suutis. Niisuguse ettevaatusega tegetsemine jõuab alati tagajärgedeni. Hurtile oli selge Kreutzwaldi puudus, nimelt see, et „Kalevipoeg“ mitte puhast rahvakunsti ei edusta, vaid ainult selle järeleaimamist, teaduslikult vähemväärtuslikku ollust. Ta tahtis läbi viia selle arusaamise, et rahvakunstile miski juurelisatav pole, ega võigi olla. See on iseeneses väärtus, millest aga sinnamaani puhtal kujul ainult rjismed olid kogutud. Hurtile viirastus määratu tööväli; lauludest tühjaks koguda ükskhaaval kõik valla — kihelkonnad, ühtegi vahele jätmata. Pääle selle oli ta juba ülikoolipõlves kindlaks teinud kogu suur kava — Monumenta Estoniae antiqua — Eesti vanad mälestussambad. Kogu ehitus pidi seisma viiest osast: 1. „Vana kannel“ (laulud); 2. „Vanad jutud“; 3. „Vana tarkus“ (vanasõnad ja mõistatused); 4. „Vana usk“; 5. „Vanad kombed“. Ja sellest kavast on ta kahtlemata eeskujulikult täide viinud esimese osa — „Vana kandle“.

Aastal 1871. avaldas Hurt oma võrkeelse üleskutse väiksearvulisele Eesti seltskonnale muinasvarade kogumisele asumiseks. Siin tema sõnad:

„Küll ole kõrva peräni vallale hoiunu, et rahva jutte ja mälestüsi, usku ja arvamisü

tähele panda ja paberi päale pistä. Ent tütsik inemine ei putu ekka paika ja ei jõvva cälegi kõik ärä kuulda ja nätä. Seeperäst palle mina kõiki lugejät, et nemä kõiksugutse tunnistuse ja teedmise, kõik jutu ja joru vanast ajast üles kirjutasiva ja mulle saadassiva. Minu vana aja mäletüiste aidan omma kõik salve ja sainapäälitse, tõrdu ja tüindre, kasti ja kirstu ilosahe koristetu ja kõrda säetu. Sääil om parast pannipaika egale asjale!“

See üleskutse kandis suurepäraseid tagajärgi; niisugust ärkamisaja vaimulist rahvatööd just igatseti. Noorsugu ja koolimehed kogusid Hurti kogudesse üle Eesti niisuguse hulga laule, et nende arv, mis on ligi 50 tuhat teisendit, praegu sama palju välja teeb, kui muudel Soome sugu rahvastel ühtekokku.

Hurt ise avaldas neist kaks „Vana kannelt“ (1875 ja 1886) ning kolm „Setukeste laule“. Nende läbi, ehk see küll ei ole muud kui ainult osa üldisest materialist, tutvunemine Eesti luuleilmaga vahenditumalt: lelame, et ta on lüüriline, tumemeelne ja kurb; joon mis orjajaja elukorrast on võrsunud; et ta on aga lustiline ja pidutujuiliselt kirev — kui on kõnes peije ja pidulaulud. Omapäraste raskepäraste korduvate alliteratsioonide ja kordamisvõteteaga on see üldiselt niisugune isesugune tuhm, kuid teravkontuuriline ehitus, kodune nagu ei miski. Vaatled temasse ja ta saab sulle arusaadavamaks, ning sellest nagu hargub välja mitmesuguseid uusi loomisvõimalusi ning

diskreetset sädelust, nii nagu meie omapärasest vanast riietusestki ja tuhmhõbedast sõlgedest ning helmestikust.

Midagi niisugust sugereerivat tuli üle elada hiljuti Soomes olles, ja see oli, otsekoheselt öelda, mitte võlumus asiast enesest sisuliselt, vaid asja paljast lähidusest. Hurti rahva luulekogud asuvad praegu Helsingis Soome Kirjanduse Seltsi raamatukogus. Kui meie huvireisil seda raamatukogu külastasime, viis vana, eestisõbralik Soome muinas-teaduse prof. I. Krohn meid tühte viimasesse, tuhmi, valgustatud, vähemasse tuppa, mille seinul seisid kuni laeni igalpool suured, pak-sud köited. See oli Soome-sugu rahvaste muinasvara aht. Ühe seina päale osutades, tähendas professor: „See siin on Eesti rahvaluule!“ Ja võttis riuilult ühe ainsama piibli-paksuse raamatu kätte. See oli Hurti kokkukogutud luulematerjal, mis täitis terve seina tuhmides mustades köidetes; see on nii rikas materjal, et sellest võrsuda võivad sadanded uurimistöod ülikoolides; samuti aga sadanded kunstitööd võiksid nendes äratust ja kangast saada, nagu näeme seda praegu soomlastel; mõelda, et need tunmad, vaikivad raamatud kätkevad kogu rahva rõõmud ja mured, tema hingelise ajaloo kõik elamused, mida ta imelikul viisil ümber on tundnud luuleks; et see kõik on selles väikeses toas nagu vangis, oodates ainult jälle nagu tagasipöörmist kaante, seinte vahelt sinna, kus on elava rahvakunsti väli. See väristas läbi.

Ado I alamees.

*Soome ärkamisaja tähtsama tegelase ja teadlase
M. A. Castréni mõtteid.*

Kas tahame elada või surra? Sures ja saades kohased matused, tuleb meil jätkata vanu eluviise — pidada halvaks iseenäst, oma maad ja esiisi, kahelda oma tulevikus, ebaleda selles, kas suudame korda saata midagi hääd, seisla tegevusetä kartes, et meie ei jaksa midagi, lämmatada kõik suured mõtted ja aated, mida aga võimas hing

süütäb meie hinges — ühe sõnaga öeldult: elada täielises vaimlises unes ja ajada taga ainult omakasu, oma huve ja naudinguid.

Kui aga tahame elada — siis! Siis sõandagem armastada isamaad ja juhtida ning edendada võimakaht kätel selle arenemist. Ei aita, kui peame kinni vanast, vaid tuleb rühkida ka millegi uue ja kindla poole.

TUTTKÕRV.

Seton Thompsoni juttudest. Tõlkinud K. Kajak.

I.

ohisev kõrkjastik tiigi ääres heitis loogu ja varjas sooja, mugavat pesa, kus Tuttkõrva ema oma ainukest peidus hoidis. Ta kattis teda õrnade rohukõrtega soojalt kinni ja ta viimane emalik nõu oli nagu ikka: „Hoiu end vagusi ja ära tee häält, tulgu mis tuleb!“

Muidugi ei mõelnudki Tuttkõrv, kel küll soe ase oli, magamise pääle ja oma tarkade silmadega uuris ta oma väikest rohelist maailmaosa, mis ta pääkohal laiali laotus.

Sääl üleval sõimasid kaks õige kuulsat riiukukke — harakas ja orav teineteist vargaks ja kord oli Tuti korduvõsastik õige ägeda võitluse keskpunktiks.

Lehelind näppas vaevalt kuus tolli ta ninast eemal sinaka liblika ja purpurpunane ning mustatäpiline lepatriinu võttis oma kulbisarnaste sarvedega noogutades, uhkelt pika jalutuskaigu ette, üht lehekõrt mööda üles ja teist mööda alla, põigiti läbi pesa ja otse üle Tuti nina, kuid Tuttkõrv ei liigutanud ennast ja sai sellest jagu, et mitte silmaga pilgutada või aevastada. Natukese aja pärast kuulis ta naabri padrikus võõrast sahinat, ühetoonilist, peatamatu sahistamist ja ehk see küll pea siin, pea sääl kostis, tuli see aeg-ajalt ikka ligemale; kuid sammud ei olnud need mitte.

Tuti oli kogu oma eluaja (ta oli juba kolm nädalat vana) vabas loodususes mööda saatnud ja siiski ei olnud ta kunagi midagi sellisarnast kuulnud. Tema uudishimu tõusis kõige kõrgema tipuni. Ema oli küll käskinud vakka olla, aga ainult hädaohu korral ja see võõras sahin kuuldava astumiseta ei võinud ometi midagi kardetavat olla. Tasane sahin läks üsna tema külje alt mööda, siis paremalt poolt, siis jälle tagasi ja näis viimati eemale kaduvat. Tutt teadis sedamaid, mis teha tuleb, sest ta ei olnud ju enam kellegi tita, see oli tema, jänese kohus teada saada, mis sääl sündis.

Ta tõstis oma pehme, ümmarguse keha udukarvadega kaetud nõrgail jalgul pikkamisi üles, lükkas paksu pää üle pesa kaitsva seina ja piilus uudishimulikult metsa. Et ta midagi iseäralikku ei leidnud, astus sammu edasi ja — seisis ühe suure musta maoga silm silma vastas. „Ema“, kriiskas Tuttkõrv surmahirmus, kui elajas talle kallale tormas. Oma nõrkade jalgade kogu jõudu kokku võttes katsus ta jooksu panna.

Aga nagu väik oli madu temal kõrvast kinni ja keris ennast ahne himuga väikese abitu jänesekeese ümber, mis talle lõunasõõmaks paras suutäis.

„Ema, ema“, kähises vaenekene, kui hirmus elukas teda pikkamisi hakkas surnuks pigistama.

Peagi, õige pea vist vaikib väik-

sekese kisa... Aga korraga tuli äbi hädaajal. Pikkade hüpetega tuli hingetult läbi metsa — ema. Mitte enam arg, kartlik jäneseema, kes alati valmis oleks isegi varju eest ära jooksma — emarmastus oli temas ärganud. Oma ainuma hädakisa oli ta kangelase julgusega täitnud ja — hopsti! tungis ta vastiku roomaja kallale. Hüppamise juures lõi ta oma tugevate, teravküüneliste tagumiste kootidega võimsalt üles ja andis maole niisuguse hoobi, et see valu pärast ennast kokku kiskus ja sisises.

„Ema“, piuksus ta kallim õige nõrgalt.

Ja ema kordas oma hüppeid ikka jälle ja lõi iga uue hoobi juures ägedamalt ning metsikumalt kuni jälk elukas Tuti kõrva lahti laskis ja vana järele nähvas; kuid kõik, mis ta tabas, oli vaid tükikene karvu.

Jänese-ema vuhisevad hoobid hakkasid mõju avaldama, sest eluka must soomus näitas pikki veriseid vöote.

Asi hakkas mao meelest liiale minema ja kuna ta järgmisele kallal tungimisele valmistus, andis raudne võru, millega ta jänesenatukest kinni hoidis, veidi järele ja ühe rapsuga oli Tuttkõrv hirmsast silmusest väljas ning kadus tihnikusse, hirmust hingetu ja surm suuääres, kuid siiski terve nahaga, väljaarvatud pahem kõrv, mille mao terav hammas narnasteks oli rebinud.

Ema oli nüüd kõik saavutanud, mis ta soovinud. Tal ei tundunud enam tahtmist olevat au või kättemaksu pärast võidelda ja nii kadus ka tema metsa ja vabastatud pojukene punus ta valgele tagumisele padjale järele, nagu tuletornile, kuni nad rabasse kindlasse paika jõudsid.

II.

Vana-Olifanti raba oli peremeheta ohakarikas metsatükk täis noori võsusid, rabase tiigi ja keskelt läbi jooksva jõega. Paar vana metsa-

hallpään olid endid siin veel püsti hoidmas ja mõned veel vanemad puukännud lamasid nagu hauakivid ümberringi. Ümbrus tiigi piirkonnas oli täis paju- ja pilliroovosastikku, kuhu kassid ega hobused oma jalga ei tõstnud, veised aga häämeelega isu kustutama tulid. Kuivemad jaod ja ribad olid kibuvitsapõõsaid ja noori puukesi üleni täis kasvanud ja välimine vöö, millele vaba väli liitus, koosnes sirgelt kasvanud painduvaist noortest mändidest, mille värsked rohelised okkad üksikule rändajale kosutavat balsamilõhna ninna kandsid.

Suures kaares küünis lage väli kaugele ja ainukesed kõnniteed, mis metsast ristamisi läbi käisid, olid ühe üsna hariliku, juhtunud rebase tallatud, kelle kindel röövloss kaljuks liig ligidal asus.

Päaelanikud rabas olid Tuttkõrv oma emaga, kelle lähemad naabrid kaugel eemal elutsesid ja kelle sugulased ammugi esiisade juure olid rännanud. Metsastunud soomaa oli nende kodupaik, siin elasid nad oma laitmatu jäneseelu ja siin oli see koht, kus Tuttkõrv oma kasvatus sai, mis ta tubliks jäneseks tegi.

Jänese-ema oli ustav väike ema, kes oma poega kasvatas nii hästi kui oskas. Esimene asi, mis ta talle õpetas, oli vagusi olla ja mitte häält teha. Juhtumine maoga õpetas Tuttkõrva selle õpetuse sügavast tarkusest õieti aru saama; ta ei unustanud seda ialgi ja talitas oma paras-tises elus alati nii, nagu teda oli juhatatud. Teine asi, mis ta kätte õpdis, oli kangeksjäämine; see on otsekohe esimese õpetuse järg ja see harjutati Tuttkõrvale kätte, niipea kui ta korralikult joosta oskas. „Kangeks jääma“ tähendab lihtsalt ennast mitte liigutama ja eluta kujuks muutuma. Niipea kui hästi kasvatatud jännes näeb, et teda vaenlane taga ajab, iäab ta otsekohe sinna samasse paika, nii nagu ta on, ja hoiab end kartlikult igasuguste liigutuste eest. See

on arusaadav, sest metsloomad, kes loodusega ühte värvi, tõmbavad tähelepanu ainult siis enda pääle, kui nad liigutavad. Kui nüüd metsa üksildases tihnikus kaks vaenlast teineteist kohtavad, on kasu selle pool, kes teist ennemini silmab ja kohe kangeks jääb, et siis kasutada parajat silmapilku, et salaja punuma pista, enne kui vaenlase silm teda näeb. Ainult see, kes metsa elu-oluga lähemalt tuttav, teab kui suur tähtsus on sarnasel õpetusel. Iga vabalt uitav metsloom, iga kütt rohelises metsas peab selle ära õppima, ja on loomi, kes kangeksjäämises imekspandavaid tagajärgi saavutavad, kuid ükski polnud selles nii osav kui jänese-ema. Tutile õpetas jänese-ema

seda näituste varal. Kui valge padi, mida jänese-ema pehmeks ja mõnusaaks istumiseks alati kaasas kandis, läbi metsa lendas, kepsis Tuttkõrv, mis jalad vähegi andsid tagant järele, et vähemalt ligikaudugi sammu pidada; kui aga ema järsku peatus ja kangeks jäi, tegi ta loomulikult järeleaimamissunnil sama.

Kõige sügavam tarkus, mis ema Tuttkõrvale kaasa andis, oli okasroosi põõsa saladus. See on õige vana jutt ja et sellest aru saada, peab enne teadma, miks okasroosipuu põõsasloomadega vaenujalale sattus.

Vanal hallil ajal õitsesid roosid põõsaste küljes okasteta. Aga orav ja hirv ronisid neid võtma ja lehm rapsis õisi sarvedega maha. Metshärg kohmas neid oma pika sabaga ja hirv tallas neid oma tugevate kapjadega.

Seepärast võttis okasroosi-põõsas omale teravat okkad, et oma roose kaitsta ja kuulutas kõigile elavatele loomadele vaenu ning sõda. Sellest sõjakuulutusest ei pääsenud keegi pääle jänese, sest tema ei võinud ju ronida, tal ei olnud kapju ega sõrgi, ei sarvi ega õieti sabagi. Ja tõepoolest, ei kunagi ole veel ükski jännes ühelegi okasroosiõiele midagi pahha teinud ja et jänesel nii palju vaenlasi oli, siis tegi põõsas tema oma südamesebraks, ja kui vaesel mehel vesi ahju kipub, põgeneb ta lähemasse roosipuu põõsasse, sest ta teab, et see valmis on teda tulhandete teravate mõõkadega kaitsma.

Jänese-ema oli tark küllalt, et kallist aega kõigepäält selleks tarvitada, et õpihimulist pojukest maade-teadusega, tulhandete eksiteedega vaariku- ja ohakapõõsaste vahel tutvustada, ja Tutt tundis neid peagi nii hästi, et kaht iseteed mööda üle raba koju võis tulla ilma seejuures alati okasroosipuu-põõsaste juurest kaugele minemata. Ei ole sest palju aega tagasi kui jäneste kiusajad tõsise meelepahaga tähele panid, et inimesed uut moodi ohakapõõsad välja olid mõelnud ja neid pikkades ridades üle kogu maa laiali istutasid. Need põõsad olid nii tugevad, et keegi neid maha ei suutnud murda ja nii teravad, et kõige paksema naha puruks rebisid. Iga aastaga tuli neid rohkem ja iga aastaga muutus asi tõsisemaks ning metselanikele hädasohtlikumaks; ainult jänese-ema ei kartnud seda uuendust sugugi, sest asjata polnud ta okasroosipuude keskel üles kasvanud; aga koerad ja rebased, lehmad ja lambad, jah, isegi inimesed kriimustasid nende vastu haledalt ja ajasid endile teravad, hirmsad okkad ihusse, ja mida laiemalt see ohakapõõsas maad võttis, seda rahulikumalt võisid nad oma uue sõbra — okastraataia — varjul elada.

(Järgneb.)

KAS ON MARSIL ELANIKKE?

Lüsimus, kas on planeetidel elusaid olevusi, on kuni tänapäevani teadusmeestele kõvemaks pähklaks olnud, mille lõpulik otsustamine seni tulemata. On räägitud niisuguse võimaluse poolt ja vastu. Kuna mõned õpetlased elu planeetidel võimalikuks peavad, eitavad teised seda täiesti.

Kõige tõenäolikumaks peetakse elanikkude olemasolu planeet Marsil, mis üks Maakerale lähemalseisvaist planeetidest. Nimelt on astronoomilised vaatlused ja ülesvõtted Marsi pinnast näidanud, et Marsi pääl suur hulk sügavaid paariskaanale on, mis üksteisega paralleelselt jooksevad. Arvatakse, et need kaanalid on Marsil leiduvate elavate olevuste tehtud, sest kaheldakse, kas oleks looduslikud kaanalid võinud sündida nii reeglipäraselt, kui seda näitavad päevapiltlised ülesvõtted Marsi pinnal leiduvatest kaanalitest. Kuid tegelikult ei tõenda see ikkagi midagi ja teadusliku tüliküsimuse otsustamiseks jätkatakse uurimisi vahetpidamata.

Teatavasti tuleb planeet Mars oma

ringjooksul maakerale kõige lähemale augustikuu keskpaigas. Siis on vahe meie maakera ja nimetatud planeedi vahel „ainult“ 56.000.000 kilomeetrit, sellega augustikuu tema vaatlemiseks ja uurimiseks kõige soodsam aeg. Praegu on Mars maakerast umbes viis korda kaugemal, sellega 280 miljoni kilomeetrit.

Viimasel ajal on Marsi elanikkude küsimus jälle päevakorrale kerkinud. Inglise lehed toovad teate grandioos kavatsusest Marsiga ühendusesse astuda käesoleva aasta augustikuuks. Selleks on välja töötatud kava, mille teostamisel loodetakse saladusliku planeedi elanikkudega ühendusesse astuda.

Kavatsuse teostamiskohaks on valitud Schveitsi kõrgem mägi Jungfrau. Tahetakse kasutada mõnda selle mäe õõnsust, mis mäel antavad valgusekiired koonduks ja Marsile juhiks. Valguseallikatena tahetakse tarvitada atsetileenlampisid, mille valgustusvõime oleks kaks kvintilliooni küünalt. Valgusjuga teatud vaheaegade järele katkestades ja jälle uuendades võiks Marsile edasi anda rida signaale, mis Morse tähestiku välja annaksid.

Toodud kava on välja kutsunud terve rea vastuväiteid ja arvustusi. Teiste seas on sõna võtnud üks suurematest autoriteetidest astronoomia alal, Prantsuse täheteadlane Charles Nordmann.

Nimetatud õpetlane vaatab kavatsuse teostamisvõimaluste pääle väga skeptiliselt. Ta leiab, et ei ole näidatud meetodi, kuidas saavutada kahe kvintilliooni küünalast valgust, pealegi atsetileenlampidega. Teatavasti on atsetileenvalgus tungivalt nõrgema jõuga, kui elektripoogna valgus. Viimase positiivne kraater annab maksimaalselt 200.000 küünalt ruutsentimeetri pindala pääle.

Niisugune atsetileenlampide valgusallikas peaks siis vastama sajatuhande ühendatud elektripoognale, mille igaiühel oleks ühe ruutsentimeetriline kraater. Kuigi neid tingimisi tehniliselt võimalik täita oleks, saaks Mars kiirtejoast siiski ainult väikese osa, mis pääleki ainult mõne silmapilgu jooksul nähtavad oleksid.

Raskusi sünnitab kava teostamisel ka see asjaolu, et Jungfraul ühtegi niisugust looduslist õõnsust ei ole, mille kuju vastaks revolueeritud parabolooidile; see aga on paralleelsete valguskiirte ilmaruumi saatmisel tingimata tarvilik. Mida rohkem olemasoleva ja kasutatava õõnsuse kuju parabolooidi kujust lahku läheb, seda nõrgem on Marsi poole paisatav kiirtejuha.

Lisaks kõigele sellele on Jungfrau ja üldse kõik maakera põhjapoolel olevad punktid käesoleva aasta augustikuus Marsile teadetesaatmise kui ka sealt vastusignaalide saamise mõttes üldse väga ebasoodsates tingimustes. Nimelt jõuab Mars selleks ajaks ainult 25 kraadi üle meie horisondi. Arvesse võttes maakera

ümbritseva atmosfääri valguskiirte absorbeerimist, võib see asjaolu valgussignaalide vahetamisel suuri takistusi sünnitada. Kõige selle põhjal ei usu Nordmann ettevõetavate katsete edusse.

Ühenduses selle kavaga on Charles Nordmann oma kaaluva arvamise avaldanud ka Marsi elanikkude olemasolu võimaluste kohta. Tema arvates ei ole niisuguseid olevusi mujal üldse olnud, kui romantikute mõttekujutustes.

Minnes veel kaugemale, katsub Nordmann tühistada hüpoteesi Marsi kaanali kohta, millega Marsi elanikkude olemasolu tavalikult tõendada püütakse. Tema arvates ei ole n. n. kaanali midagi muud, kui instrumentaalsed õttekujutused, mis teleskoopide luupide puudulikust väljatöötamisest tulevad.

Teiste õpetlaste poolt leitakse aga, et Nordmann oma väiteid millegi olulisemaga tõendanud ei ole ja nii võib käesoleva aasta augustikuul nende huvitavate katsete ettevõtmist oodata.

-ste.

Miks kuulame paremini, kui silmad kinni on.

See küsimus on osalt õigustatud, osalt mitte, vaadates selle järgi, mida me kuulame ehk, õigemini, mida me kuulame. Kuulates näiteks muusikat, kuulame paremini, sest kuulame tähelepanuga; nautides, meeles pidades, mis alles kuulnud, mida praegu kuulame ning oodates, mis järgneb, nii et ühe korraga väheste asjadega ajul tegu on; siis naudime muusikat tõesti paremini kinniste silmadega ehk silmi millegil liikumata paigal hoides.

Ainus erand on, kui kuulame muusikat

ning samal ajal loeme noote. Sarnasel juhtumisel aitavad noodid paberil silmade ees olles toone kuulda.

Nii ei ole, kui kuulame näiteks väsitavat loengut kinnises ruumis päälle lõunat. Selle asemel, et kinniste silmadega paremini kuulata, ei kuule meie midagi! Aju peab ärkvel olema, et saaksime kuulata. Sellepärast peab laskma valgust silma tungida, et ennast sarnasel loengul ärkvel hoida. Muidu aga juhivad nägemismuljed tähelepanu helidelt kõrvale.

NÕIARATS.

A. Tainapää.

Pange valgele paberilehele punasest paberist ruut ja vaadake sellele teravasti, pääd liigutamata, mõni sekund. Siis kaotage punane ruut säält järsku ära (näiteks tema külge seotud niidist tõmmates). Punase asemel tekib äkki roheline ruut: te näete teda selgesti valgel paberil. Ainult mõne sekundi pärast — vahest 10—15-ne ja hiljemgi — muutub ruut selgusetuks ning sarnaneb paberile.

Selle huvitava nähtuse põhjuseks on asjaolu, et meie silma võrkkiile väsis kiiresti mingit värvi nähes, ning ei võta teda enam vastu. Punane ruut väsitab vastava koha võrkkiile; kui punase ruudu asemele astus valge paber (valge sisaldab kõik viker-

Kuj valgelt valguselt võtta kõik punased kiired — saame rohelise värvi; kui eemaldada kollased — saab violett, jne.

Niisugusel silma omadusel põhjendub järgmine, väga efektne katse.

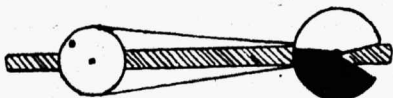
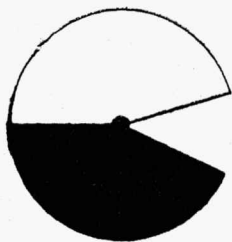
Lõigake papist ratas, läbimõõduga 14—18 sm., tehke väljalõige ning värvige ta valgeks ning mustaks, nagu joonisel. Siis säädke ta nii, et seda saaks kiiresti pöörlema panna (joonis näitab, kuidas seda teha).

Sellest pöörlevast rattast võib läbi näha, kui väljalõige küllalt tihti vaatleja silmi eest läbi läheb.

Kuid seejuures sünnib huvitav värvide muutumine. See tuleb iseäranis teravalt esile, kui vaadelda eriti seks otstarbeks valmistatud pilti, kus värvid meeleaga vallesti tehtud. Joonistage näiteks daam indigo-siniste juustega, rohelise näoga, veripunases kleidis; käes hoidku ta lilla (violett) õitega ning purpur-punaste lehtedega päevalille (ehk mõnd teist, mille õied kollased).

Seda daami läbi pöörleva ratta vaadeldes, sünnib pildiga nõiduslik muutus: ebaloomulikud värvid kaovad ning muutuvad täitsa harilikkudeks. Te näete naisterahvast heledate juustega, ilusas rohelises kleidis, normaalsetes värvides päevalillega käes. Kõik värvid asendatakse täiendusvärvidest — selles seisab muutuse saladus.

Pöörleva ratta mõju võib seletada järgmiselt. Lõikes näeme kinjut joonistust, kuid selle järele langeb meie väsitatud pilk hallile taustale (foonile), mis tekib ratta pöörlemisest, ja sel foonil näeme juba täiendusvärve. Kui silma eest möödub uuesti lõige, tekib võrkkiilel silmapilkselt joonistatud pilt — kuid nii lühikese kestvusega, et me ei jõua seda veel tabada, kui ta juba vahetub pikema kestvusega, täiendusvärvides nähtava pildiga. Et väljalõige oma alla võtab väikese osa ringist, siis saab pöörlemise juures õige pilt, mille kestvus lühike, nagu neelatud pikema kestvusega vastaka pildi poolt.

kaare värvid), võttis ülalnimetatud võrkkiile koht kõiki kiiri vastu, pääle punaste. Nüüd on selge, miks endise punase ruudu asemel peame nägema ruutu vastavas täiendusvärvis, s. o. rohelises.

Täiendusvärveks nimetatakse kaht värvi, mis segamisel annavad valge; niisugused on: punane ja roheline, sinine ja oransh (punakaskollane), kollane ja violet (lilla).

Franz Treller. Noorsoole toimetanud Jursi Sander.

Haciendero nägu muutus rõõmsamaks.

„Sa käisid siis karju vaatamas? See on hääd. Võta istet, Pablo. Kuidas on karjamaal?“

„Vanem vaguero on karjade seisukorraga rahul, sennor. Karjamaad on hääd, kari on kosunud ja arvu poolest kaheksasaja päa võrra kasvanud.“

„See on ju suurepärase sõnum. Täna sind, mu poeg. Nüüd aga lase endale toit maitsta.“

Idiaanlane sõi peenekombelise maitsega. Ta pruunid, suursugu näojooned sarnanesid enam Rooma noormehe omadele kui pärismaalaste harilikule nägudele.

„Kus kohtasid sa vaguerosid, Pablo?“

„Sää! kus ojake jookseb Rio Saladosse.“

„Ma ratsutan homme ise sinna ja võid mind saata.“

Pablo noogutas nõus olles pääd.

„Minu jaoks ei näi don Pablol enam silmi olevatki,“ ütles Maria.

„Oh, siiski,“ vastas noormees lahkelt.

„Sa pole pidanud lubamist mulle metsast noore hirve kaasa tuua ning nüüd on sul paha siidametunnistus.“

„Praegusel aastaajal pole noori hirvi, kuid hiljem püüan sulle ühe. Aga kui sa ehk soovid noort pantrit, selle toon sulle niipea kui tahad.“

„Ei, ei,“ vastas neiu kartlikult; „ei, Pablo, seda ära tee, keelan sulle selle; ei, ma ei taha pantrit ja sina ei pea teda püüdma.“

„Noh, siis tehku seda Tamay, ta tunneb pesa asupaiga.“

Rõdule astus neeger ja teatas, et kaks caballerot*) härrastemaja poole ratsutavad; tema arvates olla nad sennorid da Fonseca ja Mendez.

Viimase nime üle ei näinud daamid suuremat rõõmustavat. Don Antonio vastas aga: „Nad olgu tervitatud! Hoolitse nende hobuste eest ning juhata nad siia!“

Neeger kuulas käsku.

Pablo tõusis üles ja kummardus doña Inezile. Kõrgest soost külaliste tulekul oli temale kohuseks tehtud lahkuda, sest conquistadorite kõrgid järeltulijad poleks kunagi ühte lauda istunud põlatud indiaanlasega.

Ainult Maria nägi noormehe harilikult nii ükskõikses näos sünget kangekaelsuse ilmet.

Rõdult alla astudes, kohtas Pablo kaht ratsanikku, naabruskonna hacienderosid, keda ta väga hästi tundis.

Kui ta tagasihoidliku viisaka tervitusega neist mõnda tahtis sammuda, ütles noorem mõlemast, inetu näo ja vastliku ilmega mees: „On see punane jõmpsikas ikka alles siin? Tule siia, sa lontrus, ja hoia mu hobust.“

Ratsanik kõneles nii, ehk küll mitu peoni kohal olid, et teda sadulast aidata.

„Ma pole teener, sennor de Mendez,“ vastas Pablo uhkelt.

„Kas kuuled sõna, sa varganägu, või pean sulle piitsa tunda andma?“ karjus vastusest, iseäranis aga selle uhkest viisist vihale aetud caballero.

*) Caballero — kavaleer, suursugu isand.

„Sennor de Mendez kahetseks seda“, lausus seepäale noormees jäise rahuga, kuna ta süingeist silmist sähvas metsik viha.

„Jätke juba, don Luis,“ ütles vanem härra, „poiss kuulub don Antonio perekonda. Ära seda unusta.“

Kuna Pablo rahulikult edasi sammus, ütles Mendez hobuselt astudes: „Sallida sarnast ülespidamist indio poolt, on liig. Küll ma temale näitaksin, kui ta minu hacinedas oleks.“

Nad sammusid rõdule, kus neile don Antonio juba tervitades vastu astus.

„Väga lahke mõte teist, sennorid, meid külastada,“ ütles don Antonio lahke viisakusega.

„Sennorid olgu tervitatud,“ lisas donna Inez sama viisakalt, kuigi palju külmemalt.

Sennor ja sennora d'Irola vahetasid külastitega mõne perekonnateate, siis ütles sennor da Fonseca: „Teil viibides tunnen alati rõõmu, nähes kui suurepäraselt donna Maria areneb, ta jätab kord veel kõik meie sennoritad varju.“

„Ära sa tiidrukut edevaks tee, Fonseca, ta peab veel palju õppima, padre Bernardo juures, enne kui võistelda meie sennoritadega; aga sellega on lugu täbar.“

Maria naeris. „Küll ma juba õpin, isake, ära karda! Ning mida mina ei mõista, mõistab Pablo, ja see on ju sama hää.“

„Või don Pablo, see Indiaani prints? Hm. Ma ei saa aru, don Antonio,“ ütles sennor de Mendez kihvtiselt, „kuidas sa seda indiot oma laua juures sallida võid.“

„Selle eest tee vastutavaks selle maja tõelist valitsejannat, donna Mariat; Pablo on ta sõber.“

„Jah,“ ütles Maria agarasti, „Pablo on minu armsam sõber; ta on hää ja tubli ning väga tark, ja et ta ihuvärv pruun on, selles pole tema süüdi.“

„Muidugi mitte, mu tütreke,“ naeris vanem külaline, sennor da Fonseca, „aga see ei muuda asja, tema värvi inimesed kuuluvad koeraputkasse.“

„Oo, sennor,“ vastas sügavasti haavatult Maria, „Pablo on igas suhtes täieline caballero.“

„Seda ka veel? Kõrk küllalt näib see jõmpsikas, ta peab end vist Montezuma*) võsuks. Aga päris tõsiselt, d'Irola, ära pane pahaks, aga ka mina ei või hääks kiita, et sa punanahkset poissi sel viisil oled kasvatanud; see ei too temale ega meile kasu.“

Sennor d'Irola, kes seesmiselt jagas oma naabrite mõtteviisi ja keda ainult armastus oma silmaterakese, Maria vastu oli sunnud Indiaani poissi kasvatama sellega ühes, vastas: „Sul võib õigus olla, don Ernesto, eraldi vahest tema suhtes, kuigi võib tulla aeg, kus indiaanlased, kes meiega koos on kasvanud, meile väga kasulikud võivad olla.“

„Taevas hoidku, et see orjade kari kunagi meie maal mingisugust osa etendaks.“

„Seda ütlen ka mina,“ lisas noor Mendez, „nendega peab ümber käidama, nagu rumalate elajatega, mida nad ka tööpoolest on.“

See oli Mariale liig, — vihaselt tõusis ta üles ning lahkus ärritatult toast, temaga ühes donna Inez, kes samuti tundis. Tähendades vabanduseks, et tal õhtusöögiks vaja korraldusi teha.

Kui härrad üksi jäid, ütles Fonseca: „Päälinnast on saabunud halvad teated, don Antonio.“

„Mis on juhtunud? Kas see vaene maa ei saagi rahu elada?“ küsis haciendero mures.

„Pedro Sarmiento on San Cristobalis**) püstitanud mässulipu ning kogub kõlkl mõrtsukaid, vargaid, kõiki neegreid, indiaanlasi ja segaverd elanikke sõjakäiguks päälinna vastu.“

„Juba jälle kodusõda? Kes tõi selle teate?“

„Selle tõi kiirkäskjalg Chicaco'st. Kas sa oled julge oma meeste pääle?“

*) Montezuma — Meksiko kuningas (1502.—1520.) laiendas Azteki indiaanlaste valdkonna vägevaks riigiks. Langes vanggi hispaanlaste kätte. Tema järeltulijate Hispaania krahvide de Montezuma sugu suri välja 1836. a.

**) San Cristobal — linn Lõuna-Meksikos.

„Vaguerode ja peonide pääle võin olla julge, indiaanlased on ükskõiksed ja segaverelised — kes neid teab?“

„Neis peitubki hädaoht. Igalpool, kirjutab mulle Hakta, püütakse neid üles ässitada; kardetavad isikud hiilivad mööda maad, et neid mässule kihutada oma isandate vastu. Kas sa pole veel midagi sarnast tähele pannud?“

„Ei, veel mitte. Del Roca asub kõrval päateedest.“

„Ole tähelepanelik ja lase iga kahtlase isiku, kes ilmub su sulaste juure, kohe kõhklemata üles puua.“

„Kas puudub valitsusel siis jõud mässu mahasurumiseks?“

„Ainuke mees, kes edukalt suudaks vastu hakata Sarmientole, on conde*) de Lerma, aga ta on vanaks jäänud. Ta on päris murtud sest ajast, kui ta kaotas tütre, keda ta jumaldas. Kuid siiski kutsutakse ta vist sõjaväge juhutama. Pää hädaoht vabariigile seisvat selles, et Sarmiento'le nähtavasti õnnestub mayasid enda poole meelitada; ketchide**) Kazike Chamulpo, jõe mees, olla temale juba oma abi lubanud. On see õige, siis muutub meie seisukord õige raskeks.“

„Oh, don Ernesto! Sa tood halbu sõnu-meid. Peab siis tõesti meie imekaunis kodumaa nägema, kuis ojadena valatakse kodanikkude verd.“

„Kardan, et me sest mööda ei pääse.“

„Conde de Lerma on vist sugulane, don Luis?“

„Ta on minu isa onu, don Antonio; kahjuks pean aga tunnistama, ta pole kunagi sallinud oma õe pojapoega.“

„Aga kas sa pole ta pärija?“

„Õiguse järele küll, see on tõsi, sest olen ta lähem sugulane, aga auväärt vanamees ei tunne minu vastu suuremat armastust ning vist nimelt sellepärast, et olen ta pärija.“

„Et ta oma varanduse meelsamini oleks pärandanud oma lastele, selle üle ei maksa sul pahane olla. Ole kannatlik ta tujude vastu, don Luis. Ta aastad on loetud.“

*) Conde — krahv.

**) Ketchid — mayade suguharu.

„Andku Kõigevägevam temale pikka iga,“ ütles noormees silmakirjaliku vagadusega, „ma ei ihka ta varandusi.“

Üks vaguero astus kiirel sammul rõdule.

„Mis sa tahad?“ küsis don Antonio pa-haselt.

„Sennor, tuln teatama, et metsas järve ääres arvurikas salk hästi relvitud indiaanlasi laagris on.“

Kõik kolm isandat kargasid püsti.

„Relvitud indiaanlaste salk?“

„Nii see on, isand. Jätsin Pepe ja Andrés sinna neid varitsema ja ratsutasin ise kiiresti siia sulle sellest teatama.“

„Palju neid on?“

„Umbes sada meest.“

Pagan võtku!“ vandus Mendez, „kas on meil vaenlane juba maal? Seda oli veel vaja!“

Kütt Tamay sammus rõdust mööda ja don Antonio kutsus ta enda juure. Kohe seisis sitke kehahitusega punanahk pikka püssi käes hoides kolme sennori ees.

„Tamay, järve ääres on relvitud indiaanlased laagris.“

„Tean seda, don Antonio,“ vastas tigrero*) rahulikult.

„Sa tead seda?“

„Tulin sulle sest teatama.“

„Mis nad soovivad?“

„Need on rahulikud inimesed, kes jahikäigult kojuteel ja siin soovivad öö mööda saata, homme hommikul jätkavad nad oma teekonda.“

„Jahilt? Ons need mayad?“

„Ei, isand, chiapateegid**), nad on teel kodupoole.“

„Ja sa vastutad selle eest, et nad on rahulikud?“

„Vastutan oma eluga.“

„Siiski ei tohi me ühtki ettevalmistusabinõu tarvitamata jätta; kutsu kõik peonid ja vaguerod kokku, samuti ka neegrid.“

Tamay sammus minema.

„See on imelik. Chiapateegid? Siin? Ons see tigrero ustav küllalt, don Antonio?“

*) Tigrero — tiigrükütt.

**) Chiapateegid — Lõuna-Meksiko Chiapasi osariigi (71.302 ruutkilom., 456.000 elanikku) päärismaalased.

„Ta on juba mitu aastat mu teenistuses ning on alati täpselt täitnud oma kohuseid.“

„Selle mehe ilmes on midagi salakavalat. — Kas ta on xinka?“

„Ta kõneleb küll nende keelt, aga ma arvan, et ta on maya ehk zapoteek*).“

„Kui ta seda piüiab varjata, on ta kindlasti midagi kurja korda saatnud. Ära usalda teda! Indiaanlased Chiapasist? Vaevalt ustav. Sarmiento asub kaugel idas, tema röövsalk ei või see olla.“ Oli saabunud öö ja teenrid süütasid rõdul küünlad.

4. Röövitud.

Samal ajal, kui sennorid kaalusid kodumaa saatust ja täis seesmist rahutust mõtteid avaldasid kahtlase relvitud indiaanlastesalga lähedalviibimise kohta, seisis hacienda puuviljaia kaugemas osas Pablo ja vahtis süngelt oma ette. Noort uhket indiaanlast oli sügavasti haavanud sennor Mendezi vääriritu ülespidamine tema vastu; see oli talle uueks mõrudaks näiteks sellest, kui põglikult maavallutajate kõrgid järeltulijad vaatasid pärismaalaste, maa endiste insandate pääle. Tumedad mõtted rändasid läbi noormehe pääl. Oma rahva endise vägevuse mälestustele seltsis viha valgete vastu.

„Ülbe, kõlvatu sugu, need blancod, kes ükskord tapsid mu esilsad ja ellujäänuid muutsid orjadeks. Ma vihkan neid kõiki — kõiki. Sooviksin, et võiksin näha seda päeva, mil punased mehed nad välja ajavad maalt, mis neile ei kuulu, tagasi merele, kust nad ükskord tulid.“

„Mille üle mõlgutab mõtteid mu venake?“ küsis õrn, armas hääl sügavasse mõtteisse vajunud noormehelt.

Nagu nõjaväel muutus noormehe sünges nägu ja avaldas sügavaima rõõmuilmet.

„Oh, Mariquita, õeke, kas otsisid sa mind?“

„Jah, mu vend, mõelsin, et sa oled kurb, et need uhked caballerod sind ära ajasid

meie lauast, ja tahtsin sind trööstida,“ vastas Maria, kes kuulmatult oli lähenenud.

„Sa oled hää, mu õde, sina üksinda. Teisi ma vihkan!“ — Ta näoilmes peegeldus uuesti viha.

„Ei, nõnda ei tohi sa kõneleda, Pablo. Kas ei ole donna Inez ja don Antonio ka hääd su vastu?“

„Seda nad on, Mariquita, sest nad sallivad Indiaani poissi enda läheduses. Kuid usu mind — ainult sinu pärast.“

„Oh, ära kõnele nii, nad armastavad sind, kuid sa ei pea ka alati olema nii uhke ja eemaletõrjuv.“

„Kas ei ole ma nende vastu küllalt andlik ja tänulik? Aga nad vaatasid mu pääle ülevalt alla minu ihuvärvi pärast. Ma pole nendesugune, nad on see parem tõug ja meie oleme nende silmis ainult koerad.“

„Ei, ei, sa oled ülekohtune nende vastu.“

„Kõik mõtlevad nii, ka don Antonio.

Mendez tahtis mind piitsutada —.“

„Kui hirmus,“ ütles neiu ehmunult, „oh, Pablo — oli ta tõesti nii toores ja õel? — Kuule, vend —.“

„Teiseks löögiks poleks tal enam aega jätkunud — usu mind —.“

„Pablo, Jumala pärast, taltsuta oma kuuma verd!“

„Olen parem neist kõigist, väärtuslikum kui nad kõik kokku — ja säärane argpiiks tahab mind lüüa.“

„Ta on vastik inimene ja ma ei näita talle kunagi enam lahket nägu; iga haavamine, mis on sihitud sinu vastu, tabab ka mind. Kanna neid vääriliselt, Pablo.“

„Jah,“ ütles noormees kibedusega, „pean kandma. Olen üles kasvatatud caballerona ja minuga käiakse ümber kui peoniga. Mida vanemaks lähen, seda sügavamalt tunnen seda. Milleks olen ma siin, kus mind vastumeelt sallitakse ja mind säärane lollpää, kui see Mendez, julgeb ähvardada piitsuga? Ei, õeke, minu paik ei ole valgete inimeste hulgas. Kuulun oma rahva meeste hulka. Mitte selle viletsa orjadedarja hulka siin — olen maya — metsades asuda minu suguharu vabad mehed — nende juure tahan minna.“

„Pablo, mu vend, tahad sa mind üksinda siia jätta? Oh ei, sa ei lähe, Pablo!“

*) Zapoteegid — kõrge kultuuriga Indiaani rahvas Meksikos; neil oli oma vägev riik Oaxacas, millest annavad tunnistust Mitla varemed. Praegu on nende rahvaarv veel umbes 265.000 hinge.

„Kas pean ma ootama kuni mind tõesti tabab mõne Mendezi piitsahoop?“

„Pablo, Pablo!“ ütles Maria liigutava palvega hääles. — „Sa ei lähe. Lapsest saadik kuulume kokku. Jumal tegi meid vennaks ja õeks ja juhtis meid tormi läbi siia, kus leidsime kodu. Meie kuulume kokku. Sa ei tohi maha jätta oma õekest.“

„Jah, Mariquita,“ ütles noormees väikese vaheaja järele. „Hirmus saatus on meid varakult ühendanud, pärast seda, kui ta meid oli vabastanud kõigist, mis meid ühendas kalliste inimestega. Minule on maailmas olemas ainult üks olevus, kellele kuulub mu elu, ja see oled sina, mu valge õeke.“

„Ning ometi tahtsid sa ära minna, sa kuri poiss?“

„See päev, Mariquita, mis meid lahutab, tuleb ükskord,“ vastas Pablo suure tõsidusega. „Kuid mina ei taha kiirustada ta saabumist. Mida ka ei peaks Kõigevägevam olema otsustanud meie saatuse kohta — kus elan või suren — sinu pääle, õde mõtlen alati kui kõige kallima olevuse pääle siin maailmas.“

„Sa oled kurb ja sind valdab kibedus, Pablo, aga seda ei tohi olla, sest sellega kurvastad sa oma Mariquitat. Tule ühes sennora juure — tule!“

„Ei, Mariquita, olen liig erutatud, ütlan parem mõni aeg läbi põldude. Tulen tagasi, kui võõrad on lahkunud.“

„Ära lase end vallutada nukraist, inetuist mõtetest, Pablo, mõtle oma õe pääle.“

„Jah, armas.“

„Ning tule pea meie juure tagasi.“

„Jah, pea,“ rahustas ta Mariat.

Neiu noogutas talle naeratades pääd ja läks tagasi majja. Pablo läks pikil sammel agavepõldesse*), mis teda varjasid igasuguste pilkude eest.

Tallidest ja töolistemajadest olid härrastemaja juure kogunud vaguerod ja neegrid, neile seltsisid veel mõned vanemad indiaanlased, kes kuulusid hacienda tööliste hulka. Need mehed olid usaldatavad. Don Antonio käsul relviti nad ja asetati sõõris ümber

härrestemaja. See kõik sündis nii rahulikult ja kärata, et mõlemad daamid sest vähematki ei aimanud.

Seniorid Fonseca ja Mendez olid otsustanud õõseks del Rocasse jääda, et ära oodata, kuidas lood arenevad.

Töolistemajades aga kutsusid need ettevalmistused esile teatud elevuse ja liikusid igasugu kuulujutud.

Indiaani salga varitsemiseks metsa jäänud vaguerodest ilmus üks härrastemaja juure ja teatas, et võõrastel kaasas olla jahisaagi ja nahkadega koormatud hobueeslid, ning et nad tõesti rahulikult laagris asuda.

Pablo, võideldes oma seesmise ärevusega, oli metsikult tormanud läbi põldude, ega märganud midagi sellest, et härrastemaja juure koguti sulaseid ja tehti ettevalmistusi võimaliku päaletungimise tagasitõrjumiseks. Töolistemajadest hoidus ta eemale, nagu töolistest endist. Viimaks leidis ta end härrastemaja ees oleval laial väljal ja toetudes puu najale, vahtis ta üksisilmi läbi pimeduse valgustatud rõdu poole, kus viibis don Antonio oma perekonna ja võõrastega. Pablo oli rahulikumaks jäänud, aga ta tundis valuga, et tema, indiaanlane, välja oli tõugatud valgete seltskonnast, kelle hulgas

*) Agave americana — Meksikos kasvav taim, nüüd ka juba mujal kõigis troopilistes ja troopikalähedais mais. 1561. a. saadik ka Euroopas, õitseb meil 50—60 a. järele. (100-aastane aloe, puualoe).

viibis Mariquita. Ta mõrudaid mõttemõlgutusi katkestas äkki ta kõrval nagu ma seest ülestõusev tume kogu. Kiirelt haaras ta pihku pika põueoda, mida ta kandis selja taga vöö vahel.

„Ära kardä,“ sosistas üks hääl Maya keeles, mida Pablo Tamayga läbi käies tundma oli õppinud, kuigi tume mälestus talle ütles, et selle keele helid olid puutunud ta kõrvu juba enne, kui ta oli kõnelenud Hispaania keelt.

„Kes sa oled?“ küsis ta samas keeles tasase häälega, hoides oda valmis pääletungimise tagasitõrjumiseks ja pingutades silmi, et sihvakat kogu enda ees ära tunda.

„Ei, vasta mulle,“ ütles hääl uuesti, „vanutan sind nägematute nimel, kes meid hoiaavad, vasta mulle, kas oled sa Nezualpilli, mayade kuninga pojapoeg?“

„Nende sõnade juures käis värin üle noore indiaanlase keha. „Ma ei mõista sind,“ vastas ta väriseval häälel.

„Kas ei kannä sa kuningate märki oma rinnal?“

Pablot üllatas see küsimus väga. Kuis võis võõras teada, et ta oli tätoveeritud*) ning miks päris ta nii imelikkude sõnadega selle järele.

„Kuningate märki? — Ah — ma ei tea, mida tähendavad need jooned, mis ükskord mu rinnale on põletatud.“

„Kas Tamay ei seletanud neid sinule?“

„Ei.“

„Aga,“ jätkas hääl, „kas ei tunne sa neis ära kuninga sidet?“

„Ma ei suuda neis midagi ära tunda. Aga kes sa oled? Ning miks küsid sa muld kõlke seda?“

Lühikese vaikuse järele jätkas võõras veel tasasema häälega: „Päästa end kiiresti,

*) Tätoveerima — ihunaha sisse joonistusi põletama.

sind ähvardab surm. Ära usalda Tamayd. Panter hoidku sind ka edaspidi!“

Ning sama hääletult kui ta oli ilmunud, kadus kogu jäljetult pimedusse.

Pablo ei hoolinud hoiatusest. Teda valdas suur ärevus; ta silmi ette tõusid hiilgavad pildid ta rahva ajalooast ja segunesid kirjude, fantastiliste tulevikuunistustega. Ikka jälle kõlas ta kõrvus küsimus: Kas ei kannä sa kuningate märki oma rinnal?

Nii seisis ta kaua ja kiirelt tormas veri tema soontes.

Noormehe meeled olid teravad, ta teaduste õppimine ei olnud halvavalt mõjunud usina ja vilunud küti silmadele ega kõrvadele. Äkki kuulis ta tasaseid samme, kuulis sosistamist ja silmas tumeda kogusid, mis ööpimedusest ilmudes hiiltsid härrastemaja poole.

„Ärge valage verd, kui seda ei nõua äärmine vajadus,“ ütles surutud hääl Maya keeles, „aga kätte saama peame ta, olgu surnult või elusalt. Järgige tigrerole, ta juhatab teid, ma kaitsen teie seljatagust.“ Imestuse ja ehmatusena nägi ja kuulis Pablo seda, kõik unistused olid kadunud, ainult üht teadis ja tundis ta, et ainukest inimest, keda ta armastab, ähvardab hädaoht. Köhklemata hääldas ta eredat hoiatuskisa: „Bandido*!) Päästke end!“ ja metsikute hüpetega ruttas ta härrastemaja poole.

Kõva löök vastu pääd, mille tagajärjel ta meelemärkusest maha langes, sundis teda vaikima.

Rõdulolijad olid karjatust kuulnud, Maria hääle ära tunnud.

„Pablo!“ hüüdis ta surmahirmus — „see on Pablo — ta karjub appi. Pablo!“

(Järgneb.)

*) Bandido — röövel.

KEELELISED MÄRKUSED.

Joh. Avvik.

8

25. -likku erandid: lõplik — lõplik? — Kuna -line ainult vokaali kylge tohib liituda (välja arvatud ainult paar erandit), liitub -lik sagedamini konsonandi kylge, aga ta liitub mitmeil sõnul ka vokaali kylge, näit. „sõbralik, õnnelik, ilmalik“ jne., „isalik, avalik“ jne. (viimaseil on ju konsonantlõpp koguni võimalu). Seepärast ei saa niisuguseist vokaali kylge liitund -lik-sõnust mingit päheõpitavat erandreeglit teha, sest et seda seesuguste sõnade rohkuse tõttu ei saaks pähe õppida*).

Ometi tuleks seda „erandlikkust“ mõnes sõnas vähendada ja -lik liita konsonandi kylge, kui see veel tundub võimalikuna ja kohasena. Nii soovitan „lõplikku“ asemel „lõplik“.

26. silmapilkne — silmapilkne. — Siin võiks raskusest yle saada tarvitades -line asemel -ne: „silmapilkne“, mis vorm ju esinebki. Samuti ka „yleilmise“ asemel pigem „yle(maa)ilmne“.

27. tegeline — tegelik. — Puhtverbityvedel liitub -lik ka vokaali kylge: „surelik, sõnakuulelik, tähelepanelik, harilik, häbelik“. Seepärast ka „tegelik“, mitte „tegeline“. -line võiks lubada vahest sõnal

*) Sõnad, kus -lik liitub erandlikult vokaali kylge: a) kindlad: ajalik, asjalik, avalik, elajalik, emalik, imelik, jumalik, kahjulik, kasulik, kirjalik, korralik, lapselik, lihalik, loomulik, naiselik, neitsilik, mehelik, orjalik, pidulik, puudulik, pääsasjalik, põhjalik, põrgulik, pyhalik, rahvalik, rikkalik, salalik, sõbralik, taevalik, vaimulik, valelik, vennalik, võimalik, õnnelik; b) vankuvad (s. o. -liku kõrval ka -line samas tähenduses): armulik — armuline, aulik — auline, luulelik — luuline, silmakirjalik — -line, tarvilik — tarviline, täielik — täeline, vaenulik — vaenuline ja veel mõned muud.

„yhistegeline“, sest siin on ka väike tähenduslik vahe: „tegelik“ — praktiline, „yhistegeline“ — yhistegevuse kohta käiv.

28. teravotsline — teravotsaline. — „teravotsline“ on kahekordne viga: esiteks mitte -otsline, vaid -otsaline, sest -line liitub vokaali kylge, ja teiseks mitte „terav-“, vaid terava-, sest kui -line, siis kaksilkomadussõnus on eelmine sõna genetiivis. Samuti ka mitte „sygavamõtteline“, vaid „sygavamõtteline“.

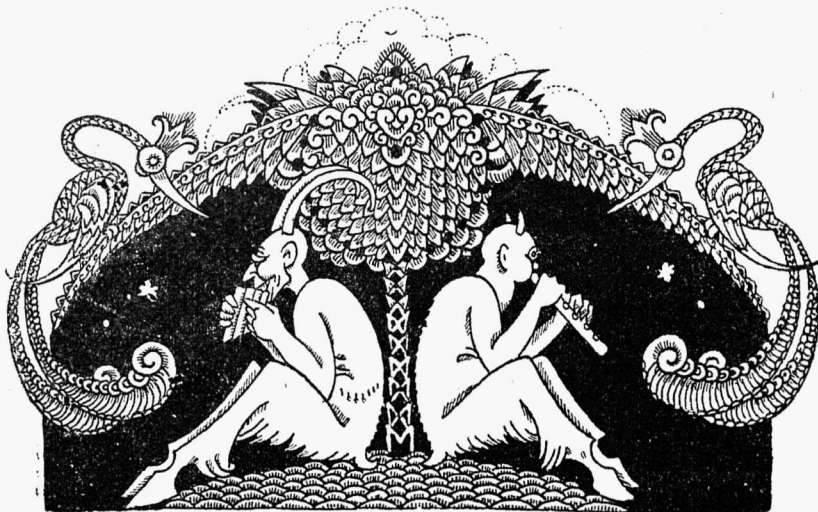
29. teravameelne — teravameelne. — Siin, vastupidi, „terav-“ on õigem, sest kui -ne, siis eelmine sõna võib liituda ka nominatiivselt. Seepärast võiks koguni olla „yksmeelne, ykskylgne“. Aga keelelise vastuoksuse pahareti tõttu, kes meil eesti keeles praegu märatseb, tarvitetakse sageli just ümberpöörduvalt: öeldakse „teravotsline, sygavamõtteline“, aga „teravameelne“, ikkuna peab olema „sygavamõtteline, teravaotsaline“, aga „teravameelne“.

30. suurepäraline — suurepärane. — Mõnedes sõnades tuleb yldse -line asemel tarvitada lyhemat -ne lõppu, nimelt -päraline asemel -pärane: „suurepärane, algupärane“ jne. Samuti mitte „mitmehääleline, nukrameeleline“, vaid „mitmehäälne, nukrameelne“.

Koguni vormide „lyhikeseajaline, pilkaajaline“ asemel soovitan „lühiaegne, pilkaaegne“ (või „pilkkaegne“).

Ka „vääriline“ asemel on kaksilkomadussõnus halkatud tarvitama -väärne: „naeruväärne“.

MUINASMAILT.

PUNAPÕSK JA VAHVA SÜDA.

Tervishoidlik muinasjutt inglise keelest, tõlk. K. O.

VII Koolipidu ja haldjate kingitused.

li viimane koolipäev. Koolimaja katusel lehvib uhke lipp. Kooli pasunakoor mängis rõõmsat marssi.

Isad, emad, õed, vennad, tädid, onud — kõik olid koolimaja juure kokku kogunud ja suurtes korvides palju igasugust söögipoolist kodunt kaasa võtnud.

Kui lastele olid kätte jagatud tunnistused, siis algasid koolimaja esisel murul mängud ja võimlemis-võistlused. Vähemad lapsed mängisid „viimast paari“, „kull“ ja kõiksugu muid mängu. Ka lawn-tennist ja jalgpalli mängiti. Kuid suurima põnevusega ootasid kõik poiste võidujooksu. Iga klass jooksis eraldi. Lõpuks jõudis kord ka selle klassi kätte, kus Jaak oli.

„Nüüd pean ma võitma!“ ütles Jaak enne algust oma õele, „sest ma kaalun 26 kilogrammi ja tunnen ennast hästi tugevana. Igatahes usun ma kindlasti, et ma mitte viimaseks ei jää, sest kui harjutasime, siis saavutasin iga päevaga paremaid tagajärgi kui eelmisel.“

„Loodan kindlasti, et sa esimene oled“, vastas Mary Ann... „Mina samuti olen

rõõmus, sest ma kaalun ka juba niipalju, nagu onu Sport arvas, et kaaluma pean.“

Juba oligi võidujooksmise kord Jaagu klassi käes. Poisid säädsid end nii ritta, et kõikide varbad olid pikal joonel, mis liivale tõmmatud.

„Üks, kaks, kolm! Jookske!“ käsutas õpetaja. Ja nagu tuul pistis poisid jooksu. Nad olid jõudnud poole tee pääle. Jaak oli kolmas. Ta ees jooksid kaks poissi. Kuid aegamööda jõudis Jaak nendele ikka lähemale ja lähemale. Peagi oli ta teist poissi kohanud, jõudis talt mööda ja samuti peagi ka esimesest. Jaagu nägu oli punane, ta hingas lõõtsutades kuid siiski jõudis ta esimesena päralt! Ja kohe kuulutati Jaagu võit kõva häälega kõigele rahvale, ning selle pääle mängis pasunakoor ühe ilusa marsi. Siis sõid kõik lapsed, igaüks oma sugulastega sõõris maas istudes kõiksugu häid söökisid, mis kodunt oli kaasa toodud. Pääle lõunat mängiti, lauldi, peeti kõnesid ja kanti luuletusi ette. Mary Ann aga pidas pika kõne sellest, „Kuidas Nõgisoosepitest võitu saada“. Ta teadis seda müüd.

Kui uhked olid müüd vanemad oma laste pääle. Ka Jaagu isa oli väga uhke, et ta poeg oli võitnud.

„Ma teadsin, et sa tubli poiss oled“, ütles ta Jaagule.

Kuid — emme kui lõpeb jutt, pean veel teile jutustama järgmist:

Sel õhtul olid Mary Ann ja Jaak väga väsinud, ja jäid kohe magama.

Korraga ärkas Mary Ann üles. Läbi lahtise akna paistis tuppa hele kuuvalgus ja

võisid need küll olla? Kuid — peagi teadis ta seda, sest ta tundis haldja Värske Öhu õrna, pehme hääle ära. „Ma mõtlen, te teate, miks ma palusin täna kõiki siia tulla!“ kuuldi teda ütlevat.

„Ma arvan seda teadvat“, vastas üks hääl, mis oli väga sarnane rüütel Päikesepaiste omale.

Jaak jõudis esimesena sihile.

oli näha, kuidas väljas puulehed õrnalt liikusid.

Mary Annele tuli ette, kui kuuleks ta kusaigil häält.

„Jaak! Tõuse üles“, sosistas ta hirmunult vennale.

„Ma olen juba üleval“, tuli teisest toast vastus ja Mary Ann nägi, et Jaak istus üleval, oma voodis ja vaatas aknast välja.

Keegi vadistas väljas juttu ja ka tasast naeru oli kuulda. Mary Annele tuli ette, et ta mõnda häält oli varem kuulnud. Kes

„Ma küll ei tea, kuid olen kindel, et see kuidagi on ühenduses Mary Anne ja Jaaguga. Küll Jaak oli täna tubli! Ta ju võitis!“

Nii kõneles hääl, keda Jaak arvas tundvat kui Piimapudeli oma.

Väljas aga hüppas Piimapudel häämeele pärast edasi-tagasi ja hõiskas:

„Minu läbi võitis täna Jaak!“

„Selles ei ole ma mitte päris kindel“, vastas talle pahaselt Kaerajahu.

„Ja meie ka mitte“, ütlesid neiu Spinat, onu Sport ja isegi emand Pesulind.

„Aga kuulge, meil ei maksa tõesti selle üle vaielda. Vaadake ainult Mary Anne põski — kui roosad nad on, just sama roosad, kui minu omad. Aga ega siis minu abi ükski ei aidanud — me kõik aitasime ses asjas kaasa,“ ütles haldjas Värske Õhk rahustavalt vahele.

Sul on õigus! Sul on õigus!“ hüüdsid kõik teised nii kõvasti, et Mary Ann oli juba päris hirm, et nad äratavad isa ja ema üles.

„Need lapsed on olnud nii tublid ja ka meie vastu kenad. Kas me ei kutsuks neid oma seltsi... Kroonime neid ja annane neile uued nimed!“ tegi Värske Õhk ettepaneku.

„Suurepärase mõte!“ kiitis riüitel Päikesepaiste.

„Nad on vist juba üles ärganud,“ ütles Värske Õhk ja piilus ise läbi lahtise akna tупpa.

„Palun, Mary Ann, astu vähe aknale lähemale“ ütles ta, ja pani tütarlapsele pähe ühe lõpmata ilusa lilledest pununud pärja. Kõik teised haldjad vaatasid häämeelele päält.

„Mary Ann, me tahame sind haldjate seltsi vastu võtta. Kas tahad tulla?“

„Oi ja! ja!“ hõiskas Mary Ann.

„Siis ei hüüa me sind enam Mary Anneks. Vaid tänasest päevast peab su nimi olema Punapõsk.“

„Tule Jaak siia,“ hüüdis onu Sport ja pani ka Jaagule pärja pähe.

„Kas sa ka tahad tulla meie seltsi?“

„Jah,“ vastas Jaak „häämeelega, kui te ka sääal olete!“

Onu Sport naeratas ja silitas ta pääd. „Siis paneme sulle nimeks Vahva Süda, sest sa oled võidumees!“

„Täname teid väga,“ ütlesid Mary Ann ja Jaak ja kummardasid sügavasti haldjate ees.

„Hääd ööd!“ sosistas Uni ja puudutas õrnalt oma kandle keeli. „Hääd ööd!“ soovisid ka kõik teised haldjad.

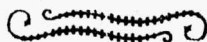
Ja tantsusammul libisesid üle muru minema kõik haldjad. Kuukiired mängisid lilledega ja purskkaev sulises tasa...

Mary Ann ja Jaak läksid voodisse, kuid kaugelt kostis haldjate laul selgesti nende kõrvu.

See aga käis järgmiselt:

Me iluilma armastame,
Puid, põõsaid, linde, lillesuid,
Me koiduvalgust iilitame
Ja värseid tuulepuhanguid.
Me rõõmul laule laulame
Ja tervist, jõudu kiidame,
Sest päiksemaalt me tuleme
Ja õnnelikud oleme.
Tule kaasa! jää me' sõbraks alati,
Jookse, naera, mängi, hüppa rõõmsasti.
Elule sa vastu hõiska vahvasti,
Tule kaasa! jää me' sõbraks alati.

(Lõpp.)

Mängud.

Pime hääletark.

Mängijad seisavad püsti ringis; üks valitakse ringi keskele; silmad seotakse tal kinni, kuna kätte kerge kepikene antakse. Kaasmängijad hoiavad üksteise kätest kinni ja käivad ringi, lauldes mingit tuttavat laulu.

Niipea kui pime ringisolija kepigä koputab, jäävad mängijad liikumata paigale seisma ja on täiesti vagusi.

Siis ligineb ringis olija mõnele mängi-

jale ja puudutab teda kepigä, kuna puudutatu kepi otsast kinni haarab.

Siis käseb pime hääletark kepihoidjat mingisugust häält (kolm korda) teha, näit. kassi koera, varese jne. Pimehääletark peab selle järele hääletegija ära tundma.

Eksib ta aga, siis peab ta seni ringi jääma, kuni ükskord hääletegija õieti tabab.

Ütleb ta õieti hääletegija nime, asub viimane ringi keskele ja mäng algab uuesti.

MALE

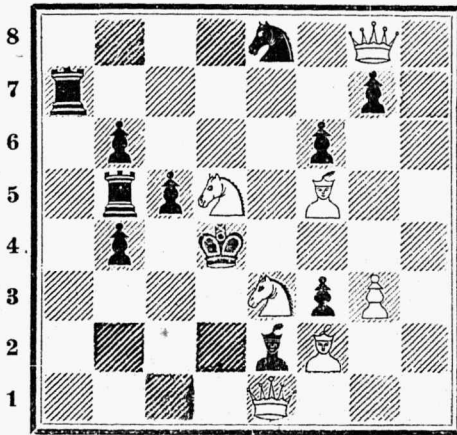
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 27.

Kokku seadnud Kr. Nielsen.

Mustad.

A B C D E F G H

Valged.

Valged: K g8, L e1, O f2 ja f5, R e3 ja d5, S g3.

Mustad: K d4, V a7 ja b5, O e2, R e8 S b4, b6, c5, f3, i6 ja g7.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Ülesannete lahendused.

„Vikerkaares“ nr. 22 ilmunud „arvamis-
ülesande“ lahendus.

3 7 5 7	Arv oli 7.
7 2 7 4	
9 7 1 7	Õiged lahendused saatsid:
7 4 7 6	Aliek—Keilast, Nurme poiss —
8 7 1 7	Nõmmelt, Kullisilm—Tallinnast,
7 2 7 9	Viki Väike — Baltiskist, Ed. Bruh-
4 4 2 2 0	lin—Tallinnast, Robert Keres —
	Tartust, A Kivi—Veliselt, Väike
	Teele—Pranglist, Rua-Roa —
	Tallinnast, Estranjero—Tallinnast, K. Tün-
	der—Hallistest, Albert Kukk—Valgast, Ernst
	Roost — Sondast, Must Mees — Tartust,
	E. Veel—Hiu-Keinast.

Geograafiline tähtmõistatus.

Tähtedest: r, k, a, a, r, i, k, v, e, õ, u, r, s, i, l, n, g, a, l, k, u, a, t, a, p, o, o, r, u, o, n, h, u, o, l, u, m, b, i, a, a, m, m, t, r, e, s, a, a, a, r, b, i, o, o, m, t, d, e kokku seada järgmised sõnad:

1. Eesti maakond.
2. Euroopa riik.
3. India linn.
4. Maailmajagu.
5. Eesti saar.
6. Ameerika riik.
7. Hollandi linn.
8. Poolsaar Aasias.
9. Linn Itaalias.

Kui sõnad õieti leitud, saame ülevalt alla lugedes e-imestest tähtedest ühe parema Eesti ajakirja.

Nali.
Hää poeg.

Kooliõpetaja (kurjal): Või sina, Mägi oled selle akna kiviga puruks loopinud. Ütle ometi, kuidas sul sarnane rumal temp võis pähe tulla.

Mägi (rõõmsalt): Täna on ju mu isa sünnipäev. Mõtlesin, et vaja talle veidike rõõmu teha. Mu isa on — klaasisep.

Professor Kirjatarga teaduslik reis Ekvatoriaal-Aafrikasse.

(Esimene lugu.)

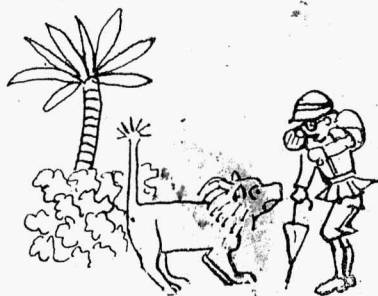
1. Ärge nutke, mu armsad! Ma sõidan kaugetesse Aafrikasse, et oma silmaga veenduda, kas on õige, mis Stanley ütleb leheküljel 119 kaheteistkümnendas reas ülalt Aafrika kohta: „Aafrika on loodusteaduse imede maa.“

2. Aafrika jõudes kohtas ta ussitaolise eluka.

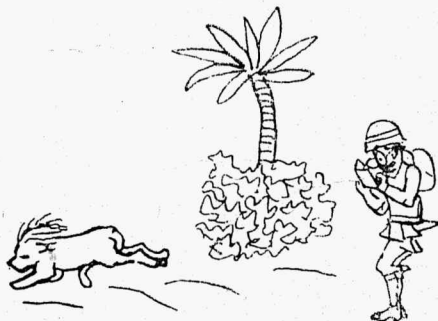
3. „Sarrens ignoratus“ (Tundmatu madu) ristis ta teaduslikult oma leiduse ning otsustas ussi tappa vihmavarijuga, sest Darwin ütleb leheküljel 223 madude soo kohta: „Maod on kihvtised ja hädaohlikud loomad.“

4. Heldene taevast — see on ju „Leo Africanus!“ — nii selgus lugu suurendamisklaasiga uurimisel.

5. Ka lõvi vaatas suurendamisklaasi läbi, nägi professorit koletisena, tundis ennast päris tillukesena,

ning laskis jalga.

Professor aga märkis oma taskuraamatusse: „Ei ole õige, mis Euroopa teadus Aafrika madudest teab, sest neid ei ole olemaski. Nõnda nimetatud kuulsad Aafrika maod pole tegelikult muud, kui põõsastest küünivad lõvisabad. Samuti pole ka õige professor Brehmi väide, mida esitab oma „Loomade elus“, köide 8, lehekülj 672, et „lõvid on kartmatud kõrbe kuningad ning hirmsad kiskjad,“ sest tegelikult on aga lõvid niisama kartmatud ja samavõrra verehimalised nagu meie jäneargüks.“